

Bērniem draudzīga tiesu sistēma – kontrolsaraksts speciālistiem

Kādi pasākumi jāveic, lai tiesvedība būtu draudzīga bērniem?

Vai bērns spēs izmantot savas tiesības tikt uzklausītam?

- Lai nodrošinātu, ka bērnu uzklausa, ir jāpielāgo apstākļi.
- Speciālistiem visā tiesvedības gaitā ir nepārprotami jāatzīst šīs tiesības.

Vai bērns saņem specializētu un personīgu atbalstu?

- Specializēta atbalsta sniedzēji varētu būt sociālie darbinieki un psihologi.
- Uzticības persona.

ATBALSTS

Kā bērnu var informēt par tiesvedību un bērna tiesībām?

- Informāciju var sniegt mutiski un rakstiski.
- Informācija, kas ir pielāgota bērna vecumam, brieduma pakāpei, izpratnes līmenim un saziņas grūtībām.
- Vizuāli materiāli.

Kā var bērnu sagatavot uzklaušīšanai?

- Atbalsta personai ir jāpārbauda:
  - vai var uzskatīt, ka bērns ir pienācīgi informēts par savām tiesībām;
  - vai bērns zina, kas ir sagaidāms tiesvedības gaitā.
- Sagatavošanai ir jānotiek īsi pirms uzklaušīšanas.
- Sagatavošanas nolūkā ir jāorganizē bērniem draudzīgas sanāksmes un apmeklējumi.
- Ir jānosaka bērnu īpašās vajadzības.

Kas ir jājautā bērnam pirms uzklaušīšanas?

- Vai bērnam ir piemērota uzklaušīšanas vieta un noteiktie laiki?
- Kam ir jāpavada bērns kā viņa uzticības personai?
- Vai ir cilvēki, kuriem, pēc bērna domām, nevajadzētu piedalīties uzklaušīšanā?
- Vai bērnam ir nepieciešami aizsargpasākumi?
- Kam ir jāveic uzklaušīšana?
  - Dzimumam un profesijai ir būtiska nozīme.

Kādus ieguvumus sniedz šādas informācijas noskaidrošana kopā ar bērnu?

- Bērns var ietekmēt to, kā tiek veikta uzklaušīšana.
- Bērns var iepazīt personu, kas veic uzklaušīšanu.

Kādi pasākumi pirms uzklaušīšanas sekmē bērniem draudzīgu uzklaušīšanu?

- Speciālistu sniegtas vadlīnijas par izturēšanos.
- Īss gaidīšanas laiks starp ierašanos un uzklaušīšanu.
- Bērnam draudzīgas uzgaidāmās telpas nodrošināšana.

Pirmstiesas posms

Kādi pasākumi uzklaušīšanas laikā sekmē bērniem draudzīgu uzklaušīšanu?

- Iespēja izmantot uzklaušīšanas telpu, kas ir draudzīga bērniem un izvietota ārpus tiesas telpām.
- Ikvienas personas draudzīga izturēšanās pret bērniem.
- Mazs to cilvēku skaits, kuri piedalās uzklaušīšanā.
- Nav klāt atbildētājs vai citas puses.
- Bērnu uzklausa viena persona.
- Valoda, kas pielāgota bērna vecumam un brieduma pakāpei.
- Attiecīgu iztaujāšanas līdzekļu izmantošana.
- Īsas uzklaušīšanas, kuru maksimālais ilgums ir viena stunda.

UZKLAUSĪŠANA

Kādi pasākumi pēc uzklauššanas sekmē bērniem draudzīgu uzklauššanu ?

- Speciālisti sniedz bērnam atsauksmes un informāciju par turpmākajiem soļiem.
- Visi iesaistītie speciālisti atbalsta turpmākos pasākumus.

Bērns

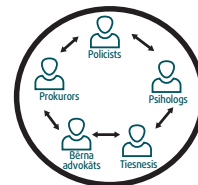
Pēctiesas posms

Ko var darīt, lai nebūtu jāveic vairākas uzklauššanas?

- Izmantot videoierakstus pierādījumu vākšanā (krimināllietās).
- Visu iesaistīto speciālistu grupu savstarpēja sadarbība un informācijas apmaiņa.

Ja ar vienu uzklauššanu nepietiek, speciālistiem jāapzinās, ka papildu uzklauššanas laikā:

- vēl būtiskāka nozīme ir bērna uzticībai speciālistam un uzklauššana ir jāveic tam pašam speciālistam;
- jautājumiem nevajadzētu atkārtoties;
- attiecīgās informācijas apmaiņa ir jāveic speciālistu starpā.

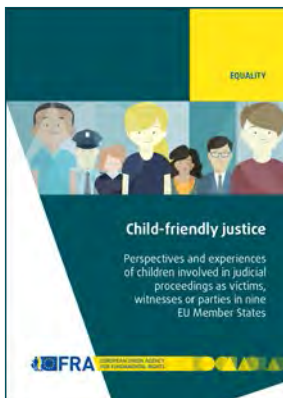
Kādi pasākumi ir jāveic turpmāk?

- Jāsniedz papildu atbalsts bērnam un ģimenei.
- Jānodrošina informācija un skaidrojums par lēmumu un turpmāko iespējamo atbalstu.
- Jāpanāk īss laiks starp uzklauššanu un lēmuma pieņemšanu. Lēmums jāpapildina ar skaidrojošu informāciju.

Kas notiek, ja neveic turpmākus pasākumus?

- Tiesvedību var pabeigt tikai tad, ja turpmākie pasākumi ir nodrošināti un paziņoti.

Ik gadu visā Eiropas Savienībā (ES) tiesvedībā piedalās aptuveni 2,5 miljoni bērnu, ko skar vecāku šķiršanās vai kas ir noziegumos cietušie vai noziegumu liecinieki. Lai gan efektīva līdzdalība šādā tiesvedībā ir ļoti svarīga tiesu sistēmas darbības uzlabošanai, attieksme pret bērniem tiesu sistēmās joprojām rada bažas. Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA) pētīja, kādā apjomā praksē tiek īstenotas bērnu tiesības tikt uzklautiem, informētiem, aizsargātiem un nediskriminētiem. Tajā ietilpa apjomīgas intervijas gan ar speciālistiem, gan ar tiesvedībā iesaistītajiem bērniem. Pirmajā ziņojumā ir sniegti speciālistu viedokļi. Šis ziņojums ir orientēts uz bērnu viedokļiem, ieskicējot viņu uzskatus par faktoriem, kas kavē viņu pilnu līdzdalību, un par centieniem, kas var palīdzēt pārvarēt šādus šķēršļus. Līdzīgi kā pirmajā ziņojumā FRA uzsver, ka vēl daudz jāpaveic, lai padarītu tiesu sistēmu visā ES patiesi draudzīgu bērniem.

Papildu informācija

Skatiet FRA ziņojumus un tīmekļa vietnes publikācijas par bērniem draudzīgu tiesu sistēmu:

- FRA (2017), *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States* (Bērniem draudzīga tiesu sistēma – to bērnu viedokļi un pieredze, kas deviņās ES dalībvalstīs ir iesaistīti tiesvedībā kā cietušie, liecinieki vai citas puses), Luksemburga, Publikāciju birojs;
- FRA (2017), *Bērniem draudzīga tiesu sistēma – bērnu un speciālistu viedokļi un pieredze*, Kopsavilkums, Luksemburga, Publikāciju birojs (publikācija ir pieejama 23 ES valodās);
- FRA (2015), *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of professionals on children's participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States* (Bērniem draudzīga tiesu sistēma – speciālistu viedokļi un pieredze par bērnu līdzdalību civillietu un krimināllietu tiesvedībā 10 ES dalībvalstīs), Luksemburga, Publikāciju birojs;
- <http://fra.europa.eu/en/theme/rights-child>

FRA – EIROPAS SAVIENĪBAS PAMATTIESĪBU AĢENTŪRA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vīne – Austrija
Tālrunis: +43 1 58030-0 – Fakss: +43 1 58030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Publikāciju birojs

© Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, 2018
Foto: © FRA

